

ul. Fryderyka Chopina 41 lok. 2
20-023 Lublin
fundacja.wor@gmail.com
wolnoscodreligii.pl
NIP: 712 326 74 31
KRS: 0000403073

FUNDACJA
**WOLNOŚĆ
OD RELIGII**

Lublin 31 marca 2025 r.

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE ZARZĄDU ZA 2024 R.

W ubiegłym roku przychody fundacji (513 905,95 zł.) przeznaczyliśmy w znacznej części (blisko 316 tys. zł.) na ogólnopolską billboardową kampanię społeczną pod hasłem **Biskupie oddaj szkołę** przeprowadzoną w kwietniu 2024 r. Plakaty z naszymi grafikami pojawiły się w 110 lokalizacjach w Polsce, w blisko 30 miastach.

W konsekwencji naszej dziesiątej kampanii billboardowej, spotkaliśmy się z represją prawną ze strony Fundacji Lux Veritatis, która wystosowała do nas w dniu 20 maja 2024 r. pismo przedprocesowe, wzywając nas do zaniechania rzekomych naruszeń dóbr osobistych i informując, iż możemy dopuszczać się przestępstwa obrazy uczuć religijnych (art. 196 k.k.) oraz znieważenia katolików (art. 257 k.k.) Odpowiedzieliśmy na to pismo, dobitnie wskazując na jego bezzasadność.

Kampania „Biskupie oddaj szkołę” była nawiązaniem i swego rodzaju kontynuacją kampanii „Szkoła to nie kościół” z 2017 roku. Domagaliśmy się wówczas i domagamy się dziś, by szkoła była wreszcie miejscem bezpiecznym i przyjaznym dla wszystkich dzieci niezależnie od wyznania. Zwracamy uwagę, że są w publicznych szkołach w Polsce klasy, w których wisi krzyż, ale nie ma państwowego godła lub takie, w których monumentalnych rozmiarów **krzyż wisi nad godłem**. Są korytarze, które bardziej przypominają wystrój kaplicy niż wnętrze publicznej instytucji edukacyjnej. **To przemoc symboliczna**, która dotyka uczniów z grupy bezwyznaniowej i mniejszości wyznaniowych przez cały wieloletni okres edukacji.

Mimo wielu protestów przebieg katechizacji, rekolekcji oraz szkolnych uroczystości łączy się często z wywieraniem presji i przymusem. Pytania, które zadawaliśmy w 2017 roku i wcześniej są wciąż aktualne. **Jak to możliwe, że dyrektor państwowej szkoły zgadza się na zorganizowanie rekolekcji w szkole zamiast w kościele i na czas rekolekcji oddaje władzę w szkole proboszczowi? Czy zgadzamy się na organizowanie spowiedzi w klasach lekcyjnych i gabinecie psychologa? Jak**

czują się dzieci z rodzin bezwyznaniowych czy reprezentanci grup mniejszościowych, gdy szkoła dwa razy w roku zamienia się na kilka dni w kościół, a w ciągu roku nie ma żadnych porównywalnych uroczystości, które reprezentowałyby inne grupy światopoglądowe?

Szkoła powinna być całkowicie neutralna religijnie. Lekcje religii w placówkach oświatowych miały stanowić wyjątek od tej zasady, nie powinien on jednak być interpretowany rozszerzająco. Nie należy szkoły mylić ze świątynią jakiegokolwiek wyznania. Modlitwa może towarzyszyć jedynie lekcjom religii.

Rekolekcje oraz udział uczniów w uroczystościach religijnych powinny pozostawać poza systemem edukacji. Brakuje jednoznacznego wskazania (prawnego, ze strony władz oświatowych), że praktyki religijne nie stanowią części składowej szkolnego i przedszkolnego procesu nauczania i wychowania. Nie można mieszać obligatoryjnej edukacji szkolnej i przedszkolnej z praktykami religijnymi, udział w których – zgodnie z art. 53 ust. 6 Konstytucji – powinien mieć charakter dobrowolny. **Nauczyciele obarczani są opieką nad uczniami podczas rekolekcji, co narusza ich wolność sumienia. Rekolekcje stają się wydarzeniem szkolnym, wykluczającym uczniów należących do grupy bezwyznaniowej oraz mniejszości. Dotyczy to również wizyt hierarchów kościelnych w szkole (tzw. wizyty biskupa), apeli z okazji Dni Papieskich, święcenia plecaków w sali gimnastycznej podczas uroczystości rozpoczęcia roku szkolnego, Balu Wszystkich Świętych etc.**

W 2024 roku wyszliśmy ponownie na ulice polskich miast z apelem o zagwarantowanie świeckiego ceremoniału szkolnego – święta, a szczególnie rozpoczęcie i zakończenie roku powinny mieć charakter i treści neutralne światopoglądowo. Pod żadnym pozorem nie mogą zawierać elementów rytu religijnego, ani nie mogą być organizowane w siedzibach związków wyznaniowych. Apelowaliśmy do rodziców i do wszystkich ludzi dobrej woli o postawienie tamy przemocy symbolicznej, naruszaniu podstawowych praw rodziców i uczniów oraz narażaniu poczucia godności i bezpieczeństwa uczniów. **Drodzy wierzący rodzice, nie chcemy odbierać Wam żadnych praw, uszanujcie nasze i stańcie w ich obronie!**

Projekt Równość w Szkole

Kontynuujemy działalność w ramach projektu *Równość w Szkole – działania na rzecz praw osób bezwyznaniowych*. Projekt prowadzimy od 2014 roku, obejmuje on m.in. poradnictwo i wsparcie prawne dla osób doświadczających naruszeń wolności sumienia, indoktrynacji i wymuszania praktyk religijnych w szkołach, przeciwdziałanie dyskryminacji. Udzieliliśmy wsparcia prawnego ponad **400 osobom**, udostępnialiśmy wzory pism, jak również wysłaliśmy **ponad 150 pism o charakterze interwencyjnym**. Zgłaszane naruszenia dotyczyły głównie:

- sposobu organizacji rekolekcji (praktyki religijne na terenie szkół, odwoływanie lekcji i zastępowanie ich „opieką” nad uczniami w świetlicy lub bibliotece, zbieranie oświadczeń o nieuczestniczeniu w rekolekcjach, umieszczanie w profilach szkół natchnionych zaproszeń na rekolekcje lub nacechowanych religijne podsumowań tych wydarzeń);

- zbierania oświadczeń negatywnych w sprawie udziału w zajęciach religii;
- zbierania oświadczeń w sprawie udziału w religii katolickiej od kandydatek i kandydatów do klas pierwszych;
- organizacji szkolnych wyjść na msze do kościoła rzymskokatolickiego.

Oto przykłady ważnych i głośnych interwencji fundacji z ostatniego czasu:

I.

Szkoła Podstawowa nr 5 w Lublinie wyprowadziła uczniów do kościoła na mszę z okazji Zakończenia Roku Katechetycznego (sic!). Uczniowie zamiast na lekcjach przebywali w kościele pod opieką wychowawców (w ramach ich obowiązków służbowych, jak twierdziła dyrekcja). Nauczyciele, jeśli nie życzyli sobie udziału w mszy musieli zgłosić swój jawny sprzeciw (naruszenie Konstytucji RP). Uczniów wyprowadzono ze szkoły do kościoła wyłącznie na podstawie oświadczeń rodziców dotyczących zapisania dzieci na lekcje religii katolickiej. Bez zbierania dodatkowych zgód na wyjście grupowe. Uczniowie niezapisani na religię spędzili ten czas w świetlicy i bibliotece, w ich dzienniku pojawił się temat zajęć: "Moje wakacje z książką".

Sprawę zgłosiliśmy do lubelskiego kuratorium, które w tym czasie nie zdecydowało się na interwencję w szkole, wobec czego złożyliśmy skargę do Wojewody. Ostatecznie interwencja zakończyła się bezprecedensowym sukcesem! Nawiązaliśmy współpracę z Kuratorem w zakresie opracowania **wytycznych dla dyrektorów wszystkich lubelskich szkół w kwestiach dotyczących współpracy szkół ze związkami wyznaniowymi.**

Kurator stwierdza w nich m.in.: *udział uczniów w uroczystościach o charakterze wyznaniowym nie powinien odbywać się w ramach zajęć wynikających z ramowego planu nauczania. Dotyczy to również uczestnictwa uczniów we mszach (np. na rozpoczęcie/zakończenie roku szkolnego, dzień patrona, nadanie imienia itp.) jako wydarzeniach o ww. charakterze. Sfera ta powinna pozostawać poza regułami szkolnymi, co pozwoli na nieujawnianie wyznania przez osoby, które nie chcą brać udziału w takim wydarzeniu, jak również na zachowanie konstytucyjnych standardów niedyskryminacji i równego traktowania.*

II.

Złożyliśmy wniosek o zaprzestanie wystawiania ocen cząstkowych z zachowania uczniów z powodu ich uczestnictwa w mszach rzymskokatolickich, w intencji rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego w szkole podstawowej w Wieliczce, w której. **W związku z praktyką wpisywania przez wychowawców ocen cząstkowych z zachowania za uczestnictwo w mszy rzymskokatolickiej (również weryfikowania obecności w kościele), uczniowie niebędący katolikami, chcąc pozostać w zgodzie ze swoim światopoglądem mieli nierówny i gorszy dostęp do ocen z zachowania.**

Niestety dyrektor szkoły z niezwykłym uporem bronił stanowiska, iż używanie sztandaru szkolnego podczas mszy rzymskokatolickich uzasadnia wystawianie przez wychowawców ocen częściowych za udział w tych uroczystościach szkolnych i pozaszkolnych.

W związku z powyższym fundacja wysłała pisma do Małopolskiego Kuratorium Oświaty oraz Urzędu Miasta i Gminy w Wieliczce. Wnieśliśmy o przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w sprawie i podjęcie odpowiednich środków nadzorczych.

Burmistrz Miasta i Gminy Wieliczka poinformował fundację, iż zasady oceniania zachowania uczniów zostały zmienione - zniesiono kryterium uczestnictwa w praktykach religijnych. Małopolskie Kuratorium Oświaty złożyło obszerne wyjaśnienia oraz stanowisko, w którym stanowczo stwierdziło, iż oceny zachowania nie mogą obejmować oceny udziału w praktykach religijnych.

III.

W Programie Profilaktyczno-wychowawczym Szkoły Podstawowej nr 3 w Radomiu znalazł się zapis, iż rolą szkoły jest **„wspomaganie uczniów w budowaniu własnej, lecz właściwej, hierarchii wartości”**, przy jednoczesnym wskazaniu tejże (tj. **„opartej na obiektywnej hierarchii, w której najwyżej znajduje się Byt Absolutny, a następnie wartości religijne, uniwersalne, moralne, instrumentalne, przez które wychowanek będzie zdążał ku pełni człowieczeństwa”**), co w opinii fundacji zaprzecza realnej swobodzie podejmowania wyborów światopoglądowych przez uczniów i ich rodziców. Dyrekcja szkoły broniła swojego postępowania argumentem z tradycji. Fundacja interweniowała w Kuratorium, które w pierwszej korespondencji stwierdziło, że **„nie może ingerować” w dokument przygotowany przez Radę Rodziców (sic!)**. Ponownie przestaliśmy skargę, bezpośrednio do Mazowieckiej Kurator Oświaty Wioletty Krzyżanowskiej. Odbyla się ponowna kontrola i wskazano nowe wytyczne. Ostatecznie po blisko roku wymiany korespondencji ze Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego został usunięty zapis dotyczący Bytu Absolutnego.

IV.

280 niezapisanym na religię uczniom i uczennicom IV Liceum Ogólnokształcącego w Ostrowie Wielkopolskim nakazano spędzać ten czas pod opieką katechety tzn. przebywać na lekcjach na końcu sali. Na nasze pierwsze pismo interwencyjne dyrekcja odpisała m.in.: *„Jak już wcześniej wspominałam moim podstawowym zadaniem jest opieka nad uczniem. Nie mamy wolnych pomieszczeń, ani nauczycieli, którzy mogliby opiekować się uczniami nieuczęszczającymi na religię, stąd też takie rozwiązanie, aby spędzali "czas wolny" w tym samym pomieszczeniu, w klasie i przede wszystkim z opiekunem. Nikt nie proponuje im żadnych praktyk religijnych, mogą mieć słuchawki na uszach i słuchać muzykę, mogą siedzieć tyłem do katechety, przygotowywać się do następnych zajęć itp.”*

Po naszej interwencji pojawiło się wiele artykułów prasowych i materiałów telewizyjnych. Sprawę poruszyły m.in. **Gazeta Wyborcza, TOK FM, Onet, Telewizja Polsat, TVP Poznań, a także media lokalne.**

W dniu 4 października 2024 r. (piątek) pojawił się w Gazecie Wyborczej pierwszy artykuł prasowy o poruszonej przez fundację sprawie. W poniedziałek 7 października 2024 r. wicedyrektor szkoły Ewa Nowak, wraz z uczniami wzięła udział w zorganizowanej i wyreżyserowanej przez szkołę „konferencji prasowej”, w której to wyrażała opinię, iż dyrektor M. Jędroch jest wybitnym managerem szkoły i wylał się na jej osobę niczym nieuzasadniony hejt. Na spotkaniu wystąpiło w obronie dyrektorki kilka uczennic, a także nauczycielka z sąsiedniej szkoły w roli matki jednej z uczennic.

Dyrektor nie tylko nie zadeklarowała zmian, które mogłyby rozwiązać sytuację w sposób zgodny z prawem i przyjazny dla uczniów i uczennic, ale też społeczności szkolnej zagrożono, że skutkiem „donosu” na dyrekcję szkoły będzie dwuzmianowy system lekcji. W wypowiedziach medialnych stale pojawiało się jedynie odwołania do konieczności zmiany planu zajęć wszystkich uczniów w taki sposób, że w miejsce nauki jednozmianowej będą zmuszeni kończyć o godz. 19.00. Dyrekcja szkoły doskonale wiedziała, że większość uczniów dojeżdża do szkoły i wskazanie wroga, który spowodował to rzekome zagrożenie – zagrożenie, które sama dyrekcja stworzyła skieruje hejt w stronę sygnalisty, a nie dyrekcji szkoły. Tak też się stało. Wychowawcy klas na prośbę dyrekcji – przekazywali wyrazy oburzenia i niezrozumienia dla danej sytuacji. W wyniku działań dyrekcji na grupach szkolnych pojawiły się wpisy młodzieży, która hejtowała zgłaszających, a nawet stosowała groźby karalne.

Dyrekcja szkoły nie uwzględniła w swoich działaniach uczuć i praw uczniów. Szkoła naruszyła zapisy obowiązującego prawa, które kierujący szkołami publicznymi oraz sprawujący nad nimi nadzór zobowiązani są przestrzegać, a kiedy zwrócono jej na to uwagę urządziła z rozmachem kampanię skierowaną przeciwko sygnalistom.

W kilkunastoletniej historii wspierania przez fundację społeczności szkolnych nie widzieliśmy tak drastycznego przypadku odwetu dyrekcji, rozpętania machiny nienawiści, agresji i przemocy wobec bezbronnej de facto osoby uczniowskiej. Dyrekcja szkoły mogła zapobiec takiemu przebiegowi wydarzeń, zamiast eskalować napięcie, uznać swój błąd, a nie straszyć uczniów dwuzmianowością. Swoim działaniem nakręcała jednak spiralę nienawiści na tę część uczniów, którzy chcieliby odbierać w szkole lekcję poszanowania Konstytucji RP, a nie lekcję pogardy wobec niej. Dyrekcja nie tylko nie przestrzegała swoich ustawowych obowiązków, ale też sprzeniewierzyła się podstawie etosu nauczyciela, którym jest odpowiedzialność i troska o dobro każdego ucznia.

W związku z powyższym dnia 31 października 2024 r. fundacja wysłała do Zarządu Powiatu Ostrowskiego, Starostwo Powiatowe w Ostrowie Wielkopolskim **wniosek o podjęcie z urzędu postępowania w przedmiocie odwołania dyrektora z zajmowanego stanowiska kierowniczego.** Wysłaliśmy również pismo do Pana Igora Bykowskiego, Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.

Niestety Zarząd Powiatu Ostrowskiego odmówił zajęcia się sprawę i wszczęcia postępowania administracyjnego.

Kuratorium przy wsparciu Organu Prowadzącego (sfinansowano wynajęcie dodatkowych pomieszczeń w Domu Katechetycznym ze środków publicznych) zorganizowało uczniom niezapisanym na religię „opiekę” w sposób zgodny z obowiązującym prawem (przebywają w oddzielnych salach z nauczycielami innych przedmiotów – zastępstwa doraźne).

Działania rzecznicze.

W 2024 r. skierowaliśmy pisma do Ministerstwa Edukacji, Rzecznika Praw Dziecka oraz Rzecznika Praw Obywatelskich z prośbą o interwencję i wsparcie systemu kontroli oświaty w Polsce w obszarze dyskryminacji, indoktrynacji oraz praw człowieka, w szczególności praw mniejszości oraz praw rodziców i uczniów, a także komunikacji z obywatelami i organizacjami obywatelskimi. Nasze głębokie przekonanie o niezbędności zmian ww. zakresie wynika z wieloletnich doświadczeń, w tym wymiany szeregu pism z Kuratoriami Oświaty oraz pracownikami kuratoriów z różnych województw w Polsce, ale również na podstawie informacji otrzymanych od kontaktujących się z fundacją rodziców, składających samodzielnie skargi w Kuratoriach Oświaty. Mamy wrażenie, że poruszane przez nas kwestie nie znajdują należytej uwagi.

W sprawach, w których spotykamy się z uporczywym brakiem odpowiedzi na nasze pisma zawierające pytania w trybie dostępu do informacji publicznej składamy skargi do Wojewódzkich Sądów Administracyjnych. Osiągnęliśmy już pewne sukcesy, WSA wielokrotnie wymierzył grzywnę stronie przeciwnej, uwzględniając nasze stanowiska.

System szkolnictwa w nowej sytuacji politycznej – bezprecedensowe sukcesy fundacji

Ostatnie kilkanaście miesięcy naszej pracy interwencyjnej było niezwykle ze względu na specyfikę sytuacji politycznej, która skłoniła nas do prowadzenia długich, skomplikowanych, trwających nawet wiele miesięcy i angażujących wiele instytucji interwencji. Utrata władzy przez PiS jest szansą raz na wiele lat, by ukrócić bezprawie i arogancję władz szkolnych, dyskryminację, segregację i indoktrynację panujące wciąż w wielu szkołach publicznych w Polsce. Naszym zdaniem niezbędne jest do tego zrozumienie problemu w Ministerstwie Edukacji Narodowej i aktywność ministerstwa w tej sprawie, poczynwszy od realizacji naszego postulatu zreformowania Kuratoriów Oświaty.

W samym ministerstwie i kuratoriach funkcjonuje wielu urzędników, również na wysokich stanowiskach, przyzwyczajonych do specjalnego traktowania problemów związanych z obecnością religii w szkołach, przyzwalających na opresję religijną i nie reagujących na bezprawie, a czasem nawet stojących w obronie bezprawia. Nowe władze w MEN oraz kuratoriach w pierwszych miesiącach pracy pozwalały na kontynuowanie takich praktyk (w niektórych przypadkach pozwalają do dziś i nasze działania odwoławcze muszą być kontynuowane). Wiele miesięcy presji z naszej strony, pism, odwołań i skarg przyniosło jednak pierwsze niezwykle istotne rezultaty. Tak było na przykład w przypadku Lubelskiego Kuratora

Oświaty, który podpisał się pod przyzwalającymi na bezprawie wnioskami z kontroli urzędników kuratorskich w szkole, na którą wystaliśmy skargę, ale po naszej skardze do Wojewody nie tylko przeprowadził ponownie i skutecznie kontrolę w tej szkole, ale także z własnej inicjatywy i we współpracy z fundacją przygotował i rozesłał do szkół bardzo dobre rekomendacje dotyczące wolności sumienia – rzecz całkowicie bez precedensu i naszym zdaniem wzór dla innych kuratoriów. Kuratorium Oświaty w Krakowie, które stanowi negatywny przykład w cytowanej powyżej korespondencji z MEN również zmieniło nieco kurs w interesujących nas sprawach.

Przeszliśmy długą drogę w komunikacji z Ministerstwem Edukacji Narodowej, nie jest łatwo, niektórzy urzędnicy MEN potrafią nie odpisywać na nasze pisma, a nawet nie odpowiadać na pytania w trybie dostępu do informacji publicznej, choć powinni być wzorem. Jesteśmy jednak w zdecydowanie lepszej sytuacji niż w pierwszych tygodniach i miesiącach po wyborach. W ramach naszej korespondencji ministerstwo obiecuje podjąć się we współpracy z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich przeszkolenia pracowników Kuratoriów Oświaty w zakresie wolności sumienia, w tym szczególnie wolności sumienia osób bezwyznaniowych i mniejszości religijnych. Fundacja weszła w skład ministerialnego zespołu do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi, w ramach pracy w podzespołach tematycznych tegoż zespołu będziemy domagać się działań w kierunku zagwarantowania praw uczniów i rodziców w szkołach publicznych. Są to zjawiska bez precedensu w skali historii fundacji czy nawet szerzej kwestii praw osób bezwyznaniowych w Polsce po 1989 r.

Publikacje i strony internetowe dla edukacji

W ramach projektu „Równość w szkole” rozsyłaliśmy również, jak co roku, nieodpłatne egzemplarze zeszytów do etyki. W odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłoszone z kilkunastu placówek oświatowych oraz bibliotek wysyłaliśmy również wydaną przez fundację **książkę „Czy można przekonać olbrzymów”** autorstwa Gab Heller, będącej m.in. pomocą dydaktyczną dla nauczycieli etyki.

Nadal prowadzimy i aktualizujemy na bieżąco informacje w portalu **rownoscwshkole.pl** i **etykawshkole.pl** (strona powstała jako otwarty projekt mający na celu wspieranie edukacji obywatelskiej w szerokim ujęciu a w szczególności Etyki; portal jest kierowany do wszystkich zainteresowanych etyką w szkołach. Przede wszystkim jednak naszą pomoc adresujemy do nauczycieli etyki, którzy nierzadko mają trudności ze znalezieniem dobrych materiałów do prowadzenia lekcji).

W ramach projektu „Równość w szkole” oraz „Etyka w szkole” chcemy dotrzeć do rodziców dzieci pozbawionych możliwości uczęszczania na lekcje etyki i pomóc im w zorganizowaniu zajęć. Naszym

głównym celem jest dostarczenie rodzicom informacji kiedy i na jakich zasadach mogą ubiegać się o zorganizowanie lekcji etyki w szkołach swoich dzieci.

Bezpłatna infolinia i wsparcie prawne - art. 196 kk/obraza uczuć religijnych

Bezpłatna infolinia dla osób podejrzanych lub oskarżonych w sprawach o obrazę uczuć religijnych uruchomiona przez fundację w 2023 r., pozwala nam skutecznie wspierać prawnie osoby które korzystały z wolności słowa lub z wolności ekspresji artystycznej. Mecenas Marcin Pawelec-Jakowiecki w ramach współpracy z fundacją udziela poradnictwa prawnego oraz reprezentuje fundację i oskarżonych **w postępowaniach karnych** w tym szczególnym zakresie spraw. Chodzi tu nie tylko o słynną już "*obrazę uczuć religijnych*", lecz także o przestępstwa związane z wolnością sumienia i wyznania, choćby „*złośliwe przeszkadzanie w wykonywaniu aktu religijnego*”, a także dyskryminację z powodu bezwyznaniowości.

Rok 2024 był dla Fundacji Wolność od Religii niezwykle intensywny w zakresie działań prawnych. Podejmowane przez nas sprawy mają duże znaczenie litygacyjne. Dostrzegamy zarazem, iż zmiana władz politycznych w Polsce nie wpływa specjalnie na postępowania karne prowadzone w sprawach „o występki skierowane przeciwko wolności sumienia i wyznania”. Sprawy zainicjowane w poprzednich latach nadal się toczą, nie wszystkie orzeczenia, które zapadają, uwzględniają w należyтым zakresie wolność wypowiedzi i ekspresji artystycznej. **Dostrzegamy systemowy problem stosowania przepisów karnych, określających czyny skierowane „przeciwko wolności sumienia i wyznania” (art. 195 § 1 k.k. – przestępstwa złośliwego przeszkadzania w wykonywaniu aktu religijnego oraz art. 196 k.k. – przestępstwa obrazy uczuć religijnych) jako instrumentów cenzury wolności słowa i sztuki.** Część z nich ma również charakter SLAPPów (ang. Strategic Lawsuit Against Public Participation), strategicznych działań prawne, zmierzających do paraliżu debaty publicznej.

Najdobitniejszym przykładem postępowania typu SLAPP jest proces karny, prowadzony przed sądami w Łodzi (Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, sygn. akt II K 303/24) w sprawie o znieważenia przedmiotu czci religijnej (pomnika Jana Pawła II), tj. o przestępstwo z art. 196 i art. 261 k.k.. Oskarżony miał pomalować dłonie pomnika na czerwono, twarz na żółto i na cokole umieścić napis „MAXIMA CULPA”. W naszej ocenie, zachowanie oskarżonego stanowiło reakcję na rolę Jana Pawła II i kościoła katolickiego w Polsce, w tym kwestię odpowiedzialności za bezkarność przestępców seksualnych, a także działania konserwatywnych polityków (tzw. marsze papieskie) i stanowiło głos w debacie publicznej. W tej sprawie zapadł rażąco surowy wyrok skazujący (4 miesiące pozbawienia wolności w zawieszeniu na rok). Fundacja złożyła w tej sprawie obszerną opinię przyjaciela sądu, działa jako strona społeczna i przygotowała pisemne stanowisko wobec zapadłego w sprawie wyroku, jak także wsparcie apelacji obrońcy oskarżonego. W naszych pismach podnosimy, iż zachowanie oskarżonego stanowiło formę niewerbalnej debaty publicznej, dotyczącej istotnej kwestii społecznej - powiązań pomiędzy polityką a religią. Jego akt nie stanowił przejawu podżegania do przemocy lub nienawiści, zatem

ingerencja organów władzy publicznej w jego wolność wypowiedzi była nieuzasadniona. Termin rozprawy odwoławczej został pierwotnie wyznaczony na dzień 17 marca 2025 r. (Sąd Okręgowy w Łodzi), następnie zaś na 23 kwietnia 2025 r.

Udzieliliśmy także wsparcia prawnego łódzkiemu artyście Marcelo Zammenhoffowi, oskarżanemu o obrazę uczuć religijnych (art. 196 k.k.) z powodu fragmentu ekspozycji, prezentowanej podczas XX edycji Łódzkiego Fotofestiwalu w dniach 11-18 czerwca 2021. Wystawa „Archiwum regresywne” składała się w części z prac z cyklu nazwanym przekornie „Wagina polska”, które to miały obrażać uczucia religijne i stanowić przestępstwo. W tym procesie oskarżycielką posiłkową była postanka Prawa i Sprawiedliwości, Agnieszka Wojciechowska van Heukelom. Postępowanie karne zostało warunkowo umorzone na okres próby 2 lat, artysta musi także zapłacić zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w wysokości 1000 zł, przeprosić pokrzywdzoną i uiścić koszty sądowe (wyrok z dnia 14 września 2023 r. Sąd Okręgowy w Łodzi, IV Wydziału Karnego, sygn. akt IV K 17/23, wyrok z dnia 19 kwietnia 2024 r. Sądu Apelacyjnego w Łodzi, II Wydziału Karnego Odwoławczego, sygn. akt II AKa 312/23). **W imieniu artysty został złożony wniosek o wniesienie przez Rzecznika Praw Obywatelskich kasacji nadzwyczajnej od zapadłego wyroku sądu odwoławczego, gdyż wolność wypowiedzi i ekspresji artystycznej została rażąco w tej sprawie naruszona.** 4 marca 2025 r. artysta przy pomocy prawnej Fundacji wniósł skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (ETPCz). Jest to konsekwencja utrzymania w mocy wyroku warunkowo umarzającego postępowanie na roczny okres próby.

Jako strona społeczna skutecznie wkroczyliśmy także do postępowania karnego prowadzonego przed Sądem Rejonowym (sygn. akt XVI K 325/23) i Okręgowym w Częstochowie (sygn. akt VII Kz 86/24 w sprawie o obrazę uczuć religijnych (art. 196 k.k.). Mowa o kolejnej sprawie o tzw. „tęczowe maryjki”. Zarzut dotyczył publicznego prezentowania wizerunku Matki Boskiej Częstochowskiej z aureolą w kolorach tęczy podczas III Marszu Równości w Częstochowie. Sąd w dniu 24 stycznia 2024 r. umorzył postępowanie karne z powodu braku znamion czynu zabronionego. Postanowienie to było jednak nieprawomocne. Prokurator Rejonowy złożył zażalenie, domagając się uchylenia zapadłego postanowienia i skierowania sprawy do rozpoznania na rozprawie. Argumenty prokuratury nie przekonały Sądu Okręgowego, który zaskarżane postanowienie w dniu 27 marca 2024 r. utrzymał w mocy, kończąc etap represji sądowych wobec dwóch aktywistek. **W tej sprawie byliśmy obecni na każdym terminie posiedzenia, przygotowaliśmy pisemne stanowisko, które miało zasadniczy wpływ na umorzenie postępowania.**

Jesteśmy również obecni jako strona społeczna w postępowaniu karnym, prowadzonym przed sądami w Poznaniu przeciwko 32 osobom protestującym w Bazylice Archidiecezjalnej w Poznaniu 25 października 2020 r. W trakcie manifestacji, rozrzucone zostały ulotki ze znakiem czerwonej błyskawicy, symbolem walki o prawa kobiet, prezentowano transparenty i wznoszono okrzyki

„mamy dość”, „moje ciało, mój wybór” etc. W tym postępowaniu złożyliśmy dwie opinie przyjaciela sądu, wskazując, iż nie doszło do złośliwego przeszkadzania w wykonywaniu aktu religijnego (przestępstwa z art. 195 § 1 k.k.). W tej sprawie wyznaczony został termin rozprawy na dzień 24 marca 2025 r. (Sąd Rejonowy Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, III K 60/24). Nasz przedstawiciel był obecny na sali sądowej, rozprawa została odroczone do dnia 16 czerwca 2025 r.

Kolejna sprawa dotyczy zdarzeń z 8 czerwca 2019 r. w Warszawie, do których doszło przed Paradą Równości. Szymon Niemiec, jeden z pierwszych organizatorów Parady, miał dokonać parodii mszy rzymskokatolickiej wraz z dwoma osobami. Jedna z nich miała na głowie durszlak, nawiązujący do pastafarianizmu. Trzy osoby stanęły pod zarzutem obrazy uczuć religijnych (art. 196 k.k.), obrazy uczuć religijne innych osób i znieważenia przedmiotu czci religijnej w postaci liturgii Mszy Świętej w obrzędzie rzymskokatolickim. Sprzeciwiamy się instrumentalizacji prawa karnego, wynikającej z wadliwej praktyki stosowania art. 196 k.k. Prokuratura twierdzi, iż przedmiotem czci religijnej, o którym mowa w treści art.196 k.k., jest msza święta. **Jest to doskonały przykład wykładni rozszerzającej, zakazanej w prawie karnym i próba rozszerzenia pola penalizacji tego przepisu.** W piśmiennictwie prawniczym wskazuje się, iż przedmiotem czynności wykonawczej (znieważenia) jest przedmiot czci religijnej lub miejsce przeznaczone do wykonywania obrzędów religijnych, a więc obiekty o charakterze materialnym. **Fundacja złożyła opinię przyjaciela sądu i bierze udział w procesie jako organizacja społeczna.** W dniu 19 marca 2025 r., Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie nieprawomocnie umorzył postępowanie karne, prowadzone w tej sprawie, albowiem zachowanie wszystkich osób współoskarżonych nie wypełniało znamion czynu zabronionego.

Nasze działania nie ominęły także Sądu Najwyższego. Dwie sprawy o „**tęczowe maryjki**” trafiły na jego wokandę w konsekwencji zaskarżenia przez prawników z **Ordo Iuris** wyroków Sądów Okręgowych (wyrok Sądu Okręgowego w Płocku sygn. akt V Ka 418/21 z dnia 12 stycznia 2022 r., wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku, sygn. akt V Ka 1603/22 z dnia 22 grudnia 2022 r.) utrzymujących w mocy uniewinniające wyroki Sądów Rejonowych (w Płocku z dnia 2 marca 2021 r., sygn. akt II K 296/20, wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z 3 marca 2022, sygn. akt II K 1703/20). Sprawy te objęliśmy priorytetowym monitoringiem, nasz adwokat brał udział w każdej rozprawie przed Sądem Najwyższym. Postanowieniem z dnia 25 stycznia 2024 r. **Sąd Najwyższy oddalił kasację prawnika z Ordo Iuris jako bezzasadną w stopniu oczywistym** (sygn. akt V KK 395/23). Była to jedna z najbardziej spektakularnych klęsk tej ultrakonserwatywnej organizacji społecznej. Takie samo rozstrzygnięcie zapadło w dniu 28 marca 2024 r. (sygn. akt V KK 430/22).

Aktywnie monitorujemy postępowanie przed Sądem Najwyższym (sygn. akt II KK 440/23), zainicjowane kasacją prokuratorską od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie (sygn. akt IX Ka

592/23) z dnia 4 lipca 2023 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Piasecznie z dnia 13 stycznia 2023 r. (sygn. akt II K 424/22). Aktywistka została oskarżona w tej sprawie o znieważenie pomnika Jana Pawła II (dłonie pomalowane na czerwono) i obrazę uczuć religijnych, Sąd odwoławczy warunkowo umorzenie postępowania w tej sprawie zmienił i uniewinnił oskarżoną w całości od zarzucanego jej czynu.

Ponadto udzieliliśmy pomocy prawnej w sprawach i.n.:

Wsparliśmy aktywistę, który stanął pod zarzutem obrazy uczuć religijnych, ponieważ podczas marszu w obronie papieża trzymał plakat z wizerunkiem Jana Pawła II i napisami: "Hipokryta", "Winny", "Zbrodniarz, obrońca pedofilów". Zapewniliśmy oskarżonemu obrońcę w tym postępowaniu. Sprawa została zakończona umorzeniem postępowania z powodu braku znamion czynu zabronionego.

Udzieliliśmy porady prawnej w sprawie, w której mowa była o **potencjalnej obrazie uczuć religijnych z powodu prezentowania „bluźnierczego” tatuażu („JP2GMD”).**

Kolejna sprawa dotyczy rzekomej parodii Jezusa Chrystusa na jednej z Parad Równości. Jeden z uczestników miał przebrać się za tą postać, co rzekomo miało obrażać uczucia religijne. Nasz prawnik udziela wsparcia prawnego tej osobie.

Ponadto w dniu 23 lutego 2024 r. skierowaliśmy wspólnie ze Stowarzyszeniem Kampania przeciw Homofobii oraz Fundacją Instytut Spraw Społecznych **apel do Prokuratora Generalnego o analizę postępowań karnych, prowadzonych w sprawach o występki stypizowany w treści art. 196 k.k. i 195 k.k.** Należała do nich sprawa o „tęczową maryjkę”, zainicjowana przed Sądem Najwyższym skargą nadzwyczajną Prokuratora Generalnego z dnia 15 marca 2023 r., złożoną od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 15 marca 2022 r. (sygn. akt VII Kz 68/22), utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 24 września 2021 r. (sygn. akt XVI K 1334/20) o umorzeniu postępowania w sprawie dotyczącej zdarzeń w dniu 16 czerwca 2019r. w Częstochowie w czasie II Marszu Równości, podczas którego dość miało do publicznego znieważenia przedmiotu czci religijnej. **Nasz apel okazał się skuteczny i Prokurator Generalny złożył oświadczenie o cofnięciu skargi nadzwyczajnej, choć postępowanie nie zostało jeszcze umorzone.**

Apostazja

Nasza nieodpłatna infolinia dotyczy również kwestii związanych z apostazją i problemów z dostępem do usługi wystąpienia z kościoła. Fundacja przygotowała i opublikowała opinie prawne w przypadku gdy np. proboszcz żąda wpisania adresu zamieszkania lub dopisania do aktu apostazji różnego rodzaju dodatkowych oświadczeń. Na bieżąco udzielamy również poradnictwa prawnego osobom w trakcie lub przed apostazją, przygotowujemy wzory pism do Kościelnego Inspektora Danych Osobowych lub Kurii.

Świeckie państwo – interwencje i poradnictwo

W ramach działalności doradczej i interwencyjnej wysłaliśmy pismo do Publicznego Żłobka w Pabianicach z wnioskiem o zdjęcie krzyża zawieszonego nad godłem w korytarzu budynku. Dyrekcja spełniła naszą prośbę.

Przygotowaliśmy również opinie prawne (dostępne na stronie fundacji) dotyczące zmuszania żołnierzy do uczestnictwa w praktykach religijnych.

W związku z otrzymywanymi zgłoszeniami od pokrzywdzonych funkcjonariuszy PSP i OSP zmuszanych do udziału w uroczystościach religijnych (m.in. w ramach obchodów Dnia Strażaka) zwróciliśmy się do Komendanta Straży Pożarnej z wnioskiem o zaniechanie łączenia oficjalnych uroczystości państwowych z uroczystościami religijnymi oraz prosimy o przekazanie stosownych wytycznych do komend wojewódzkich.

Spytaliśmy Polskie Koleje Państwowe oraz Polskie Linie Lotnicze o obecność i cenę tej obecności, kaplic na dworcach i lotniskach (odpowiedzi dostępne na stronie fundacji).

Dzwony kościelne

Nie można zapomnieć także o sprawie dotyczącej uciążliwego bicia dzwonów kościelnych w jednym z miast w Polsce. Fundacja udziela wsparcia prawnego osobie, która złożyła zawiadomienie o wykroczeniu z przepisów ustawy o ochronie środowiska. Postępowanie jest w toku.

Do Fundacji Wolność od Religii zgłasza się wiele osób z prośbą o poradę, jak postępować wobec uciążliwego, głośnego bicia dzwonów kościelnych oraz emisji przez głośniki uroczystości religijnych w bardzo różnych porach dnia i nocy. Problemem może być zarówno kwestia częstotliwości, jak i poziomu hałasu.

Przygotowaliśmy krótki poradnik reagowania na ww. problemy oraz wykaz istotnych przepisów prawa i orzecznictwa w tego typu sprawach.

W Polsce zakazane prawem jest używanie instalacji lub urządzeń nagłaśniających na publicznie dostępnych terenach miast, terenach zabudowanych oraz na terenach przeznaczonych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, jednak od tego zakazu przewidziane są wyjątki.

Zakazy te nie dotyczą uroczystości i imprez związanych z kultem religijnym, nie oznacza to jednak, iż każde bicie dzwonów lub emitowanie pieśni religijnych jest związane z uroczystością religijną. **Oznacza to, iż bicie dzwonów lub emitowanie np. religijnych piosenek narusza przepisy prawa, jeśli nie jest związane z uroczystością lub imprezą, związaną z kultem.**

Eutanazja.info

W bieżącym roku rozpoczynamy projekt dotyczący eutanazji, planujemy uruchomić stronę internetową eutanazja.info (przepraszamy za opóźnienia, planowaliśmy wstępnie, że zdążymy

do końca 2024 r.) Stoimy na stanowisku, że życie człowieka jest prawem, a nie obowiązkiem i chcemy wywierać presję na rządzących, tak aby w następstwie Polska ratyfikowała "Konwencję o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej w dziedzinie zastosowania biologii i medycyny" i uregulowała prawo do samobójstwa wspomaganego i eutanazji.

Wsparcie dla ofiar egzorcyzmów

Fundacja udziela wsparcia finansowego celowego (opieka psychologiczno-psychiatryczna) ofierze egzorcyzmów.

Fundusz Kościelny

W listopadzie 2024 r. utworzyliśmy petycję w sprawie Funduszu Kościelnego (<https://niewierze.eu/strona-glowna/174-butelka-sportowa-1000-ml-nauko-ufam-tobie.html>). W dniu 3-go marca 2025 r. petycja została rozesłana do posłów i posłanek Koalicji rządowej oraz premiera Donalda Tuska. **Zebrailiśmy blisko 7 tys. podpisów.**